

Def

Een Christeligh-och Eenfaldigh
Predikan /

Offuer then merckeligha Historiam Joh. 6.

Iher wår **H**ERRE
Christus / Vchi öknenne måtta-
dhe sem tygend Mån / medh sem Biuga-
brödh och två Fiskar. Vchi hwilken blif-
wer infördh en kort förklarings öfuer
then Fierde Bönen i Sa her
wår.

Hållen i Nyköping Dominica Letare

Anno 1623.

aff

Isaaco Bergero Rothovio ibidem P.

Psal. 59.

Kasta tin omsorgh vppå **H**ERREN : Han skal försörja
tigh / och skal icke lata the Rättserdigha i Oro bliff-
wa all ewigh tigh.

MS(O) 50

Tryckt i Skrenanäs / af Olof Olofsson

Enzo, Åhr 1623.

Then Edhle och Welbördighe / Manachtighe
och Hoga hradhe /

P E D E R W I S S E L S O N
til Wirebodas

Sampe hans Elskelighe käre Husfrw /

Then Edhla och Welbördighe / Dngdesam-
me och Gudsiuchtighe Frw /

C H R I S T I N A S E J E R N A /

Såsom och :

Then Ährliche / Welachtadhe och Förstän-
dighe /

G Ö S T A F W I S S E S O N

Tullenär och Inwånare i Närkeping / minom
käre Swågher /

Sampe hans Elskelighe käre
Husfrw /

Dngdesam och Gudhsfru htigh /

S. A N N A W I S S E D O T T E R /

Mine synnerliabe godhe Wänner / är thenna
Predikan dedicerat och til itt Wenlighetz

teen tillskriffwit.

aff

Isaaco R. N.

DOMINICA LÆTARE.

Iob. 6. v. 1. ad 10.

Thenna Evangeliska Historia /
 E. W. i H. E. Kranom Christo / år
 författadt itt merckelighit H. E. R.
 rans Jesu Christi Mirakel och vnder-
 dertekn / hwilket så höghdt är / at om
 itt sådant stedde vthi vår tydh / på
 thet sätter som thetta giordes / tå

stulle många tusendhe Menniskior sikh ther vppå för-
 vndra / löpandes til at frågha effter then mannen som
 sådant gjorde / begärandes wetta i hwars Clampn och
 Krafft han thet vthrättadhe / bekännades honom för
 en högh H. E. R. / hwilken wisseligha aff Gudhi sand
 woro. Ty hwem är then som icke wil lägga itt så-
 dant Mirakel vppå hiertat. Femtusendhe Mån / för-
 r than Qwinnor och Barn / bliffua spisadhe och mät-
 tadhe vthaff fem Biuggbrödh / och två fiskar. Hwil-
 ken wil icke Gudhelighen sikh ther vppå förvndra / at
 femtusendh Mån äre Mättadhe aff thet een liehen
 Pilt bassuer framburit / och leeffdes tå öffuer / effter
 them som ätit hadhe / så myckit som Tolff Piltar bår-
 ra kunde :

Wij läse vthi Prophetens Elisæi Historia / ther en
 Man til honom kom ifrå Baals alisa medh förslings
 Brödh / vthi then dyra tidhen Nemligh / tiugu Biugg-
 brödh / och ny Såd i sin Kiortel / hwilcka tiugu brödh

2. R. 4.

En Christelich

Propheten befalte vthskiffa/iblandh the hundradhe Mån som åta skulle / hwilka ther aff åto sigh måtta/ och bleff ån rå öffwer/ effter H. Rans Ord. Thetta bliffwer råknadt iblandh the Hårlighe Vndertekn/ som Elisa i Israels G. V. 3. Stampn gjorde. Bliffwer nu thet råknadt för ett stort Mirakel/ at Propheeten haffwer spysadt Hundradhe Mån/ medh Tinghu Siuggbrödh: Suru myckit större år thetta/ at J. E. sus Christus wår H. Erre / haffwer spysadt / icke medh Tinghu / vthan medh fem Brödh/ Jefe Hundradhe Mån/ vthan femtio gångor Hundradhe Mån/ för vthan Qwi nor och Barn :

Bliffwer altså vthi thetta Ewangelio/ märckelighen förklaradt then förste och andre Artikel/ vthi wår Christeligha Troo/ ther wij troo och bekenna/ at Gudh förer för sina/ och haffwer macht och wilia til at hielpa them. Såsom och then fjerde bönen vthi Fadher wår / ther wij bedia at Gudh wår Himmelske Fadher/ wil giffua oss daghelighit brödh. Swarföre all then stundh thenna Historia så ganska merckeligh år/ full medh allahanda tröst och Lårdomar / haffuer Gudh welat henne låta beskriffuas/ vthaff alla fyra Ewange i fern. Låter oss för then skul thenna Historia/ medh achesam ne Öron höra/ och oss til tröst och hughswalelse / Lårdom och dagheligh påminnelse/ anwånda/ hwilken wij vthi Gudh fruchte an på thenna stundh wille betrachte såledhes/ at wij förnimme här en kort förklarung vopå then fjerde bönen i Fadher wår och then förste Artikel och Andra/ i wår Christeligha Troo. Och thet vthi effterföljande två Puncter :

1. H wady som för taas vnder thet ordet Brödh / ty t wij bedie oss daghelighen giffuas.

Math. 14

Mar. 6.

Luc. 9.

Joh. 6.

2. Swem then är som daghelighet Brödh
giffuer / och hwadh för påminnel, e wij ther vt-
affhaffua.

Su / thesse twenne Stycker / wille wij kortte-
lighen och Gud; Fruchtan beståda / och oss
til trost och Lardom föra: Gudh wår Himmel-
se Sadhet / För Christi wår Frelsares skul / wa-
re hoos oss medh sin Helghe Andes biståndh
och vphlysning.

Thet Första /

Ald thet ordet daeligit brödh /
wil wår H. H. E. påminna oss mennis-
skiom wår stora tarff / ther wij nu så
mycket behöffua til thet timmeligha
Luffzens uppehälle / för än thet äns
dat bliffuer / hwilket menniskan ins-
the hadhe haft behoff / om hon icke
i synden fallit hadhe. Ty medh Daghelighet Brödh /
förstås:

1. Klädher och föda. Klädherna til at skyla wår
Syndigha Krop medh / och affwåria Köldh och fröst.
Maat til at släckia och fördriffwa Hungeren medh /
såsom H. H. E. Christus medh sitt Mirakel här la-
ter seel / om hwilket / wår Födelse til theenna werlden
off påminner / ther wij födas nakna och blotta / arme
och ålendighe / ingen tingh införandes medh oss / vthan
en blott och skröpligh Krop / full medh ålendighet och

Job. 1. 2
1 Tim. 6.
7.

En Christeligh

Sap. 7. l.
3. 4. 5.

bedröffuelse. Ther om wise mannen så talar: Jagh är och en dödheligh Menniskia såsom andra/ fööder aff then menniskios slecht som först skapadt war / och haffuer fått Rög skapadt / triyo Månadher längde i blodh samman lupen aff Mans Sädh / genom lust / i Sammanblandningh / och haffuer the slikest / rå jagh fööd war / taghit anda til migh aff thet meenligha Wädhret / och är och så fallen på Jordenne / som alla eens bäär / och haffuer och så min första Röst waride gråat / såsom alla andras / och är vpsfirat i Lunda medh vnsörgh (Ty ingen Konung haffuer någhor annor begynneelse til sin födhelse / vthan alla haffua enghanda ingångh til Liffuet / och lyka vthgång) Om hwilket och Ezechiel Judafolcket trolighen påminner. Och K. David / Psal. 51.

Eze. 16.
Psal. 51.
Eph. 2.

2. Thernäst bidie wij i thesso bön / för alla föräldrar / at Gudh i them wil vpröckia och widh mache hålla / then rätta naturlige brinnandhe kärleken til sine barn / at medhan the så ålendighe til Werldenne födhas / och icke kunna fordra eller hielpa sigh sielffua / at rå föräldrarna icke tröctas widh at haffua omak / mödha och bekymmer om barnsens bästa / synnerlighen in til thes the kunna sielffua någhorlundha wetta sitt bästa. At then aff Gudhi implantadhe kärleken / icke må i thenna onda werldennes sidsta tjdh vthslökna / eller förkolna: Vthan föröctas och förmeras: At alla föräldrar må effter Christi exempel / förbarma sigh öffuer barnen / och hielpa them i theras nödh / som Herren här gjorde.

Psal 103.
13.
Esa. 49.
15.

3. Bidie wij här / at Gudh wil försörja oss medh hws och wånigh / ther wij kunna bliffua boendes vthi: Åro the icke så kostelighe / så kunna the doch wara oss

Predikan.

fattighom så nyttighe/ som the store husen them rikom
 äro. Ty thet lizla som en Rättfärdigh haffuer är
 bättre/ än många Ogudhachtighas stora haffuor. Om
 hwilka oss böör hafua en påminnelse/ så offra wij gå i och
 eller in i wår hus/ wettandes at wij alt theta icke aff
 oss sielffue/ vthan aff Gudhi haffua betommenet

4. Hörer och til daghelighit Brödh/ Fridh och Rök-
 lighet/ på thet wij thet andra godha kunne behålla/
 hwilket steer när Gudh giffuer en from/ uohfruchtigh
 och mildh Öffuerhet/ som tagher sina vnderlåter i för-
 swar/ för Skalckars och Boffwars Öffuerwäldh/ at
 hwar och en må säker boe vnder sitt Jikon. at rå/ thet är:
 Vthi Landet/ och thet godha som Gudh giffue haff-
 uer. Ty om Gudh icke giffuer Fridh och Rökighet/ så
 haffuer ingen Mennekia nytta eller gagn aff thet go-
 dha hon haffuer: Vthan moste leffuerera thet an-
 drom/ och gåå medh särggh ther ifrå/ hwilket är itt
 hårde kors/ och stoort Syndastraff: Såsom HERR
 ren sielff hotar alla sins Bods Öffuerträdare medh:
 The som hata edher/ skola råda öffuer edher. Tu skalt
 lida Wäld och Drät så länge tu leffuer/ och ingen skal
 hielpa tigh: Tu skalt troloffua tigh hustru/ men een
 annan skal soffua när henne. Tu skalt byggja tigh
 hus/ men en annan skal boe ther vthi. Tu skalt plan-
 tiera Wängårdh: Men tu skalt icke bergan. Tin ore
 skal för tin öghon slachtade warda: Men tu skalt in-
 thet få äta aff honom. Tin Åsne skal för tin öghon
 medh wäldh taghen warda: Och skal tigh in thet igen
 giffuin warda. Tin fäär skola warda giffne tinom si-
 endom/ och ingen skal hielpa tigh. Tine Söner/ och
 tine Döttrar skola andro socke giffne warda/ så at tin
 öghon skola see thet vppå/ och vpgiffuas öffuer them

Pfal. 37.
16. & 20.

Of. 2.
Lac. 1.

2. R. 5. 4.
1. Par. 22
1. Par. 14

Lev. 26.
17.
Deur. 28
30. ad 35.

En Christeligh

daghligha. Och ingen starkhet skal wara i tina händ-
der. Frucht en aff tino Lande/ och alle ditt arbete skal
itt folk förtära som tu inthet kender. Och tu skal or-
rätt lydha/ och förtvylt warda i alla tina Daggar.

Här höre wy godhe Christne/ hwadh som följer ut
aff Ofrieh/ Bnggh och Örligh. Ty alle theta som
Moses här omtalar / bliffuer vthi seydet och bedriff-
ut. I våra daggar är alle förmylt sådant skede / och
steer ännu i många Land. Tånctiom til huru nå
ståår til vthi Tyskland / ther then Romerke Antid ris-
stus/ genom sina besworna / jemmerlighen Tyrannies
rar / och vthan all försen / Dråper / Mördar / Stöflar /
Brenner / Rössuar och til sigh tagher hwadh ser hans
den kommer. Tånctiom til huru wåld går för i ätten/
och nger år som hielper / Husrum rössuas bort ifrån
mannen: Barnen föras somlighe til slachrobend /
somlighe til ewigh tråldom. Husen / Gods och ätt or
intaghes aff fienderna. Orar och Hästar / Kåår och
Gåå / medh wåll taghes / vthur sine rätta ghares hån-
der. Huru mången lydher orätt / warder s. och
jämmerligha medh faren / taghat ifrå so. och kändh/
Hws och beem / och ingen kan hielpa. Huru nånge
bliffua dråpne / fördressne och aff landet förtaghade.
Bediom Gudh trolighen / och så offta wy oplåse then
silde Bönen / så som om morn wår Tiädighe Höghe Öff-
uerhet innerlighen ibugh / och bediom at Gudh hen re
nådhelighen wil bewara / vppehålla w dh långde Lyff/
Helsö och Sundhet / och itt Fridhsampt och Kolighit
Regemente. Bediom Gudh för hela Christenheten /
och sinnerhet för wårt Sådberneslandh / och säyom
medh Konungh Dawid: Gör H E Rre hedningarnas
Råd til inthet / och w indt thetas tånctar. Driff them

Dredikan.

tilbaka at the affwända/ och få en ända medh försträckelse. HÆREN sende off hielp aff Helghedomen/ och stärcke off aff Zion. Bewara off Gudh i tijn ord: Slåå nidh Pårens och Turckens mordh/ etc. Fridh ware innan våra Portar/ och lycka innan våra Palatz. Gudh Zebaoth wändte tigh doch/ och skådha nedher aff him; melen/ och see här til/ och besök thetta Wäneråd / och hålt thet widh macht/ som tin höghra handh Plante rat haffuer: Och thet tu tigh stadheligha vthwaldt haffuer. See thet til och straffat / at på thet brennande och röffuande må en ända warda.

Pfal. 20.

Pfal. 122

7.

Pfal. 80.

5. 16+ 17

Thet folck som girna frigha wil/
 Och en medh spåke tan lessua /
 Låit för skingras o HÆRE mild/
 Och wårdighas Fridhen giffua /
 Oss som honom elsta.

Såsom medh then Gudhfruchtighe Konung Zischia/ ware doch fridh och trohet i våra Daghar. Liest om ingen Öffuerhet woro/ huru sämmerligha skulle tilstå i Landet. Judic. 19. Huru menar tu skalekar skulle hålla hros i Landet: Wy kunne som nogast nu / thet Öffuerheten gör sin högsta flüt/ at öffuerådigha boffuar måghe straffadhe bliffa/ fridh och roolighet behålla. Huru wille thet tilstå/ om Gudh genom en trosghen Öffuerhet icke höllo handh öffuer rättwysen/ och the ostöldighe: Thersfore när wy komma til thenna Bönen i Sadher wår/ så framför om medh wår hertea/ then Tiwgonde Psalmen/ hwilken är en Böön för Öffuerhet.

Esa. 29.

8.

5. Under daghelighit brödh/ förståås och helso och

En Christelich

sundhet. En sund och helsosam Krop/ at Gudh wil
 oss i lidhelighen hemra ifrån Pestilenzia / och andra
 sjukdomar på thet wi kenne medh frögh och glädie/
 oss til godhe bröta thet godha Gudh oss giffuer / sampt
 medh thetta folkets öka til the rum / thet Gudz ordh
 förkunnas / och sedhan / ogha oss til wårt Lekamligha
 arbete. Ty en Siwol och kranck menniska / kan intet
 sit embete göra / ey heller någhon nytto häffua / aff alt
 thet godha han ägher / om han ån fast hadhe hwen ful
 medh Maat / Källarena Öffuerflödande medh alle
 handa kosteligha drycker / Ristor och Strögh full medh
 Penningar / Guldh och Silffwer / Klenodier och Iohla
 Stenar: / I adhe och många wänner / word aff Werlden
 achtadt och affhållen: Sij / så kan sådant i gen nytto
 sinom äghare tilfogha / vthan döden word fast bät
 tre / ån en longligh sjukdom / Som Syrach talar: Dö
 dhen är bättre ån en let kranck leffuerue / eller en sta
 digh kranckhet. Huru offra menar tu / at then Gwin
 nan / som hadhe legat kranck vthi Aderton åhr. Item /
 then qwinnan / som hadhe lidit blodhgång vthi tolf
 Åhr. Then minnen som hadhe varit sjuk i otta och
 treetio åhr. Och Aneas som i otta åhr / hadhe lighat
 borttighen på sin säng: Huru offra / sigher iagh / kan
 een Christen tänckia / at the häffua önskat sigh döda:
 Såsom och / någhra här i wår församlingh / them wj
 daghelighen bedia Gudh före / somlighe blinda / som
 lighe döffua / somlighe kunna för kranckhet / wårck och
 swedha ingen roo häffua / hwarken Natte eller Dagh.
 Thessa alle / vthan all tw ffwel / säja medh Syrach:
 O dödh / huru wål gör tu emot then torffteigha / then
 thet swagh och gummal är / och i alla sorgh ligger / och
 häffuer rå intet bättre til at hoppas eller wänta. Huru

Syr. 30.

17.

Luc. 13.

11.

M. 9. 20.

Ioh. 5. 5.

A. 9. 33

Syr 42. 3

the

Predikan.

the önska / at thet motte thet til komma at thetas wen-
ner motte säja :

Hing jemmer / sorgh och älcnde /

Är nu kommen til een ände. etc.

Wij see huru Konung Dawidh / össuer kersens bördö Pfal. 28
Klaghar och jemrar sigh / önskaendes en godh omwän- 4. 5. 12.
delse.

Thetta bör östänckia vppå / medhan wij haffue håls-
san / at then gäffuan össuergår alla Lefamligha stat-
ter och häffuor / som Syrach talar : Thet är bättre at
een är fattigh / och thet medh helbregda och i rest / än
rikt och osund. Wara frisk och helbregda / är bättre än
Guld / och en helbregda krop / är bättre än mycket godz /
ingen r. Redon är lykandes widh en helbregda krop /
och ingen glädie widh en hiertans glädie. Uherföre /
när wij läse Sadhet wår / och komme til then sierde bö-
nen / så tänckiom innerlighen här vppå / och bed om
Gudh trolighen om Hellsö och Sundhet / på thet wij
wårt kall och embete wäl kunna vth öra och wåra
daghar medh tolamodh igenom gåå. Mån thet är en
stoor Klagho wårdt / at mången Menniska / hwilko
Gudh haffuer giffuit helso och sundheet / starkhet och
alla lemmars walmåghe / tenckér så litet thet på / intet
tackar Gudh / intet wil arbeta / vthan misbrutar then
na ädbla gäffuan til syndh / skam och last / össuernodh
och ogudhachtighet / om hwilka talas / Sap. 2. Kom-
mer thet ihugh i som Swåria och bannas / intet bedia
Gudh / intet tacka Gudh / Gudz ord intet höre / eller på
hiertat läggie. J affwondzbelgar / Drinkare / dooz-
karlar / Dolare / Twoffuar / Ockrare. Lögnaire. Sqwal-
drae och Girughe / etc. Ståår aff här medh. Later

Syr. 31.

En Christeligh

Rom. 6.
12. 13.

I. Cor 6
15. & 19.
20.

I. C. 6. 14
Syr. 38.
15.

Deut. 32.
29.

icke Syndena welligh wara / i edher dödheligha Leta-
men / så at i henne effterfölie i hennes lusta / och giffuer
icke syndenne edhra Lemmar til orettfärdighetennes
wäpn : Vthan giffuer edher sielffua Gudhi. Weten
i icke / at edhra Kroppar äre thens helghe Andes Tem-
pel / som är i edher / hwilken i haffuen aff Gudhi / och äs-
ren icke edhra eghne : Ty i ären dyrt köpte. Therfö-
re prüfer nu Gudh vthi edher Krop / och i edhrom ans-
da / hwilke Gudhi tilhöra. Dragher icke vthi Ock
medh the otrogna. Ty then som syndar emoot sin
Skapare / han måste komma Läktarenom i händer.
Om nu the många bespottare / horor och Bolare /
Tiuffuar och Ockrare / swyckfulle / lögnachtighe / onstek-
fulla Menniskior i werldenne kunne thet besinna / wis-
serligha skulle the sigh betänckia / och assistå ifrå sin
Dåårskap / lyoha råd i rättan tydh / på thet the straf-
fet kunde vndwytka / och wiidh hållan behåldne bliff-
ua. O at the wise woro / och the måtte besinna / hwadh
them framdeles öffuergå skal. Gudh bootar sådana
medh försträckelighe plåghor genom Mosen : Thet
och dagheligh förfarenhet witar.

6. Til daghelighit brödh / höra och the / som wij da-
ghelighen skole haffua vmgenge medh / som är hustru
och barn / drenger och püghor / grannar och nabor /
hwilka wij bedie Gudh om / at the måtte wara from-
ma / Gudh / ruchtighe / Ährliche och Tuchtighe / flycti-
ghe och troghna : Såsom then helghe Lutherus vthi
Catechesini förklaringsh thetta införer :

7. Wij bedie här / at Gudh wil oss giffua wårt
brödh / thet är : Wår bestedda deel / och wachtom off-
för giruzhet / at wij icke begäre bådhe wårt / och eens
annars / såsom wij see här vthi thetta Artikkel / at

Predikan.

Christus Gudz Son/haffuer hwarion och enom ibland
 folcket/ tildeela latic sin partikel och stycke / och ingen
 haffuer rânt/eller lupide ram för then andra : Uthan
 lydde Apostlarna/ och förwäntadhe then deel **3** **ER**ren
 Christus them giffua wille. Så haffuer Konung Sa-
 lomou brodit : Såsom och Konung Dawidh/ och alle
 Zelighe. Wachte sigh för then skul hwar och een / at
 han icke genom list/ lempo/ swijt/ bedragerij/ ilfundig-
 het / och slughet / ståar effter sins nåstas brödh : Ut-
 han late sigh medh sin eghen deel benöja. Ty the som
 fruchte honom/ the haffua ingen brist. Tå wij haff-
 ue klådhe och födho/ så late oss ther medh nöja. Ty
 wara Gudheligh/ och lata sigh nöja/ är winning nogh.
 Men waka effter Rikedomar/ förtärer kroppen : Och
 ther om söria/ later icke soffua. Then Penningen els-
 skar/ bliffuer icke uthan synd/ och then som förgänges
 lighit söter/ måste medh förgåas. Månge komma på
 olycko för penningar skul/ och förderffuas ther öffuer
 för sin öghon. Bättre är een hand full i roolighet/ än
 bådhe händerna fulla i mödho och jemmer. Then som
 älskar Penningen/ han warder aldrigh mått aff Pen-
 ningar/ och then ther rikedom får haffuer/ han skal
 ingen nytto få ther aff. Swadh hielper thet nu mens-
 niskiomen/ om hon förwerffwar hela werlden/ och får
 doch skadha til sitt lijff. Thessa orden/ endoch the äro
 thens wijsa Salomons/ och Jesu Christi sanferdis-
 ghe ord/ hwilka i ewighet aldrigh kunna febla : Lijf-
 wäl hielper thet intet/ hoos een stor Deel i werldenne/
 the ther meer om daghelighit och åhrlighit brödh/ äre
 bekymradhe/ än om then rätta himmelska Spissen.
 Så at wij medh rätta medh Prophetenom/ må säja :
 Herre hoo troor wår Predikan : Och medh huem skal

Pro. 30

Pfal. 34.

10.

1 T. 6. 8.
& 6.

Syr. 31. 1.
& 5.

M. 16. 20

Esa. 53. 1.
Ier. 6. 10.

En Christeligh

iagh doch tala och betygga/ at doch någhor wille hö-
 rat: Men theras öron äro oämskuren/ the kunna icke
 hörat/ si/ the hålla **3** KRans ordh för gäckerij/ och
 wilia thet intet. Thersföre är iagh så full aff **3** KR-
 rans trugande / etc. Aldrigh troor man at werlden
 någhon tijdh/ haffuer warit så girugh effter Penning-
 gar/ som hon nu är o. insedt änden är nu för händenne/
 och behöffues doch icke så mycket i Wägesträppan / ty
 daghen är förlioben och änden kommer.

Thersföre så offra tu läser thenna böön/ så kom
 granneligba ihugh / at lata tigh nöya medh einom
 deel/ och bruka aldrigh någhra renter / och falla grep
 til at komma Penningar tillsammans. Ty Gods hielper
 intet på wredennes dagh. Theras silffuer och Gull
 skal intet kunna hielpa them/ på Herrans wredes dagh/
 och skola doch intet kunna mätta sina Siäl ther aff/ el-
 ler fylla sin Dwek ther aff: Ty thet haffuer warit them
 een förargelse til theras misgärningar. På oräde Gods
 förlåt tigh intet / ty thet hielper tigh intet/ då ansicht-
 ningarna påkomma. Tänk på/ när tu skal ligga
 vppå tin Sotesang/ och då tu kommer ihugh/ huru män-
 ga tu beswigit/ wilsugit och blottat haffuer/ fast alla
 dina listor/ stå för tigh fulla medh åghodelar/ och tite
 Samwet då vpwaktar/ huru tu då bliffuer til moodz.
 Tu seer tigh omkring på alla sidor/ och hielpen är tigh
 vndfallen. Då waroer tu sijnande.

O wärld tu stänger alt medhan migh tränger/
 Jagh litte alt å tijn nådhe/
 Thet står alt skaffuit / huru iagh haffuer leff-
 uat / etc.

Item.

Proy. 11.

4.

Ezec. 7.

19.

Syr. 5. 10

Predikan.

Jeem.

Nu kommer dödhens/ Som allom är ödhens/

Iagh kan icke vndan rydha/

Werlozens swijt haffuer darat migh/

Ehet är min höggeligh qwidha.

Sij alzöns nödh/ medh helwets glödh/

Ehet wa: der iagh therefore lydha.

Så haffuer tu rå illa rånt och lupit / draghit och släp
pat: Ehet öffuer tu sedhan i helwett klagha skale:
Wij haffue feladt om råtta wåghen och Rättferdig
betennes Lius/ etc. Och effter wij bedie giff oss: Sij
så inneslute wij här medh våra Bröder och Systrar/
och i synnerhet om then fattigha och torffteigha / them
wij och sitt/ vna och medhdela skola/ effter Ch Risti
förmaning: Hörer edher wänner aff then orätta
Mammon. Ehet och Tobias sinom Son rådde: Titt
brödh dela medh then Hungrogga / och betäck then
nakna medh tin kläder/ giff almosa aff titt Brödh och
Wijn / etc. Aff rina äghodelar hielp the fattigha/ och
wändt tigh icke ifrå then fattigha/ så skal åter Gudh
se mildeligha til tigh igen/ hwar tu kant/ så hielp then
torffteigha/ etc. Bryt then Hungrogga titt brödh/
och the som ålende äro/ haffi titt hwe/ om tu seer en
nakot/ så klädh honom/ och dragh tigh icke vndan för
titt kött.

8. Wij bedie ock här/ om Jordennes grödha/ regn i
sinom tidh/ Corcka i sinom tidh/ at sådhen/ som i Jor
denne på en förhopning bliffuer kastat/ må rota sigh/
wera/ komma til en godh moghnadt / och wäl inbær
gas i ladorna: At Gudh bewarar sådhen på åkrarna

Sap. 5. 6.
ad 26.

Tob. 4. 7
& 17.

Esa. 58.
7.

En Christeligh

för matkar/ ohyror / vthaff hwilka hon lätteligh kan bliffna förderffuat/ såsom Gudh hotar thens ogudhs achtighom medh/ Deut. 28. Joel 2.

9. At Gudh wille och welsigna/ thet som han giff ut haffuer/ at thet må tilräckia/ ty thet heter som Konung Dawidh talar: Alles gdhon wenta effter tigh/ och tu giffuer them sin spys/ i sinom tjdh / tu vpläter tina handh/ och vpfyller alt thet som lessuer medh behagh. Item: Alt wentar effter tigh / at tu skalt giffua them maat i sinom tjdh. Då tu giffuer them / så sambla the / när tu vpläter tina hand / så warda the medh godh ting måtte. Thet står icke vthi myckenheten/ vthan i Gudz Welsignelse/ såsom wij görlighen vthaff thenna Historia kunne förnimma/ och dagheligh förfarenheet lærer. Ther om talar Christus vthaff Mose/ Math. 4. Deut. 8. 10. Bedie wij ock at Gudh alla metaller och bergzbrwck wille Welsigna/ Ty vthaff Jordenne/ later HERRen Gudh icke allenast korn och wjn vptomma / gråås för Booskapen wera/ Sådth menniskionen til nytto / etc. Vthan han haffuer och giordt Jorden rijk/ medh allehanda metaller / ther aff menniskiorna sin nytto haffua. Hjt lender ock så at bedia Gudh om lycko/ i allehanda handawerck och årstilliche embeter: Item / för waghfarande och resande felck/ synnerlighen för lyckosamma seglationer och resor til Siös: Ty the som på haffuet fara / the säga aff thes farligheth/ och wij som höre thet/ förvandre oss: Ther äro sälsam vnder/ mongehanda Diwr och Hwalfiskar/ ther moste man nu Seghla igenom. Item: The som medh Skep på haffwet fara / och driffua sin handel til Siös/ the haffua förnummet HERRans werck/ och hans vnder i haffuet. När han sadhe/ och itt storm

Pfal. 145
15. 16.

Pfal. 104
27. 28.
29.

Phil. 4.
11. 12.

Pfal. 104
14. 16.

Syr. 43.
26.

Pfal 107.
23. ad 3.

Predikan.

wädher vplästade sikh / som bölorna vplöfste / och the foro vp äth himmelen / och foro ned her i Affgrund den / at thetas Siäl förtwistade för ängest / etc. Vth öffuer ale thetta så synes i thessa sährlighe tädher til Siöls större sähre wara för ondar / Meniskior / Siöroffware / wälözwarckare och Satans Legater / än som för ale thet andra. Therfore wij och thes trolighare för alla Siöfolck / som i sina rätta reeser äro bedia skola. Thetta är så korttelighen talat om thet första.

Thet Andra Stycket.

Sedan wij nu hördi haffua / hwadh som förstås vnder thet ordet daghelighit Brödh / säsom och the Lärdommar och påminnelser som ther aff vth flyta: Så böör off til thet andra / granelighen achta / hwadh an ale thetta godha kommer / och hwem wij här om skole bedia. Ty många finnas i werlden / som sädant tilmäta then Blinda lyckona: Somlighe tilskriffua thet sikh sielffuom / sin eghen snelheet / klookheet och försichtigheet. Men vchi thesse Ewangeliske Tert see wij hwem then är som giffuer. Hwadh kunde Andreas eller Philipus för Räk sanna til at spisa folcket medh: Then ena håller för en omögeligh ting / at brödh skulle finnas til at förnöga them medh / slår sin Calculum an / at om man köpte för 200. Penningar / thet är tungu fem gyllen / så kände neplighen hwar få itt litet stycke / mycke mindre wäl bliffua spysadhe och förnögde. Then andra sägher: Här är wäl een Pilt som haffuer fem Buggbrödh och två Siskar / men hwadh förslår thet

Een Christelig

2. C.

ibland så många. Här medh bliffua affmålade men-
niskornas förslagh/ tancfar/ råd och vthwäggar/ til
at födhä sig medh / man finner ibland the Christna
sådant folck / som intet meer troo/ än som the för ögho-
nen see. När een liten och swagh Aherswert faller/
räckna the dagharna och måaltiderna i året/ folcksens
myckinhet / och thet ringa förvådoh som the haffua/
många vthgiffter/ liten vpbördh/ etc. Och falla så i
wanhåp/ och troo icke at the skola bliffua försörgde/
ja/ thetta feledt finnes och vndertydhen hoos the stora

Num. 11.

Gudz helghon/ och höghe Propheter: Moses haff-
uer här vthi förgripit sig/ thet Gudh loffuade sig
wilia påfisa folcket medh fört en Månat långdt: Ser
hundred tusendh Man footfolck är / thet iagh ibland
är / och tu sägher: Jagh wil giffua edher fört en
Månat långdt/ skal man slachta jaår och fåå/ at man
må måtta them / eller alla sikar i haaffuet församla
thet til/ at the måghe bliffua måttade: Sammalund
da haffuer en Riddare vthi Konung Jorams tidh/
swarat Propheten om Elisa / som vthi then bestälning-
gen i Samaria Propheterade om hielp och bistånd/
Spüşning och vppehålle/ och sadhe: Om HERren år
giorde fönster på Himmelen/ huru kunde thetta skee:

2. R. 7.

Sådana tancfar skole wij Christne låta falla/ och
wetta/ at then ewighe Alhēdighe Gudh / är then som
giffuer daghelighit brödh/ och alla ting rikelighen för-
sörrier. Thet wår Herre Christus här görlighen haff-
uer låtit see/ i thet han tackade/ sick Lärjungarna/ och
the skiffe ibland folcket. Thet samma gör HERren
än i dagh: HERren later källor vthbrista i Dalomen/
så at wår emillan Berghen flyta/ at all diw på marc-
kenne måghe dricka / och Wilåsnan sin törst släckia.

Psal. 104
10. 11.

Når

Predikan

Vår them sitta Himmelens foglar / och siunga på
qwistarna. Tu fuchtar berghen offuan effter / tu gör
landet fult medh fruchte / then tu förskaffar.

Jacob 1. All godh gäffua / etc. Thenne wår Gudh
haffuer bådhe wilian och machten / wil at hielpa sina
Christna / såsom wy här i thetta Mirakel see och för-
nimme. Ty han är wår Fadher / och ther hoos Alze
mechtigh. Wår Gudh är i Himmelen / och han kan gö-
ra hwadh han wil. All werlden fruchte HERRan /
honom rådes alt thet som på Jordenne boor. Ty om
han säger / så skeer thet / om han biudher / så är thet
giordt / alt thet HERRan wil / thet gör han / i Himme-
len / på Jordenne / i Haffuet / och i all Diwp. Thet bes-
kenner then helghe Judith : HERRe Gudh / tu äst
Gudh then mechtighe / som stoor ting gör / och ingen
kan tigh emdet stå. All ting måste tienna tigh / ty
hwadh tu säger / thet måste skee. Aff thenna Barm-
hertigha och Alzmechtighas wårom Herras och Gudz
Mildheet / skole wij Christne effterföljande Lärdomar
och påminnelser betracta :

1. Först : Elska och kär haffua / thenna wår HERRa
och Gudh / som oss sä rikeligha försörjer / såsom thetta
folcket gjorde / bekenandes honom för then endeste
Högste HERRan / och allmanneligha Spåsemästaren.
Wij skole säga medh Konung Dawidh : Hierteligha
kär haffuer iagh tigh HERRe / mijn Starckheet / her-
re mijn Klappa / min Borgh / min Förlösare / min
Gudh / mijn Tröst / then iagh migh widh haller / etc.

2. Innerligh aff honom begära daghelighit brödh /
såsom barn aff sinom kára Fadher / intet twiflandes /
at han oss hörer / skäncker och giffuer / hwadh wij til
thetta timmeligha lißfuet behöffue. Doch bör oss aff

Psal 147
9.

Psal 115
3.
Psal. 33
8. 9
Psal 135
6.
Judith.
16. 16. 17

1. 2. C.

Pf. 18. 1.
2.

2.

En Christelig

Math. 6.
33+

Pfal. 112.

Syr. 2.7.
ad 14.

thetta folcket lära/ hwadh Process wår HÆRre medh
off håller/ Nemlighen/ wij skole först sökia Gudz rijke
och hans Rättferdigheet/ sedhan skal off thetta tilfal-
la. Säll är then Som HÆRren fruchtar / then som
skoor lust haffuer til hans bodh / hans Sådth skal wel-
digh wara på Jordenne : The frommas slechte skal
Wälsignat warda. Rikedom och ymnoghet skal wa-
ra i hans Hws. Therfore i som fruchten HÆRran
tröster på honom/ ty han felar edher intet. I som fruch-
ten HÆRran/ hoppens thet bästa aff honom/ så war-
der edher nådh och tröst altygh wedherfarandes. I
som fruchten HÆRren/ förbidher hans nådh/ och wi-
ter icke aff.

3.

3. Chernäst skole wij och påminte bliffua/ at wij
wårt brödh/ aff ingen annan anamma / än aff Gudh
Sadher/genom Jesum Christum/ och the godha medel/
som han ther til förordnat haffuer / såsom folcket här i
Öknenne gjorde / thet wij och bedie i wår dagheligha
böön. Men Gudh bättre/här finnes i werldenne/mån-
ga tusende Meniskior / som icke anamma sitt brödh
vthaff Jesu Christi Händer eller genom the medel som
han ther til förordnat haffuer / såsom är : Alla Affgus-
dadyrckare / Edebukar / Sabbatzbrytare / Olydighe
barn/ Ötrogna tienare / lata och falska arbetare/ Ho-
ror och Lössbachtigha slunor/ Hoortkarlar och Dolare/
Lingare/ Bedraghare/ Tiuffuar/ Rössuare/ Ökrare/
Gruughe / etc. Thesse alla / the anamma sitt brödh
vthaff Dieffwolens hand / ifrå hwilken Gudh off nå-
dhelighen beware. Gudz ord skole wij först achta /
sedhan måste wij hwar i sin Stadh Arbeta. Säsom
Christus rådher / och Paulus förmanar. Salomon
wissar laathundar til myrona/ at the aff henne skole lä-
ra flit och achtensamheet.

M. 6.
2. Thef. 3
Prov. 6. 6

4. Wach

Predikan.

4. Wachtom off för missbruket/allehenstund Gudh
 är then som Gåffworna giffuer/ vthan hwilkens wäl-
 signelse/ all wår mödha är säfeng/ Psal. 127. Thet och
 H:RE Krans Christi eghen Apostel haffuer förnummit /
 ther han sadhe : H:RE wij haffue arbetat hela nat-
 ten säfengde. Är thet nu så/at wij medh all wår konst
 och flyt / icke förnå komma tilwägga/ at ett itt korn
 werer aff Jordenne/itt Creatur i gården vprorer/eller
 en siff aff watnet kommer på wår bordh / eller itt
 Diwr/soghel eller någhon Jordennes grödh kan kom-
 ma off til godho / medh mindre Gudh medh sin wäl-
 signelse thet åstadh kommer : hwem wille tå wara så
 tådn och dristigh / at han Creaturen och Gåffworna
 til öffuerflödighet eller träselighet skulle tåras bruka :
 Naturen är snart förnögd medh een ringa ting / men
 then galne Appetijt och Låckerhet föder förderff aff
 sigh.

Wij läse om the gamla Sådher/ som för Synda-
 flodden leffde/hwilkets lifftidh waradhe i mång huns-
 dradhe år / the haffua brukat ringa Spijs/ och latit
 siga ther medh nöija / hållandes nycterhet och måt-
 tighet för alla Modhers dygder/såsom Menader ta-
 lar: Effter Syndaflodden/haffua the wäl brukat kött/
 doch ögho annars än i thetas offer / hållandes sigh
 strängde widh then regula : hwilken vthaff Socrate blif-
 wet repeterat : Off böör äta så mycket wij kunne hålla
 Kroppen widh macht : Men icke leffua til then ånde/
 at wij skole äta och fella off. Ther om Syrach talar :
 Min Son/ pröffua hwadh tinom krop sundt är / och
 see hwadh honom ofundt är / thet giff honom icke. Ty
 allehanda tiens icke hwariom manne. Therföre och/
 när Gudh beredde sitt folck itt bordh i Öttenne/haff-

4.

Luc. 5.

Gen. 5.

Syr. 37.
30. ad 35Exod. 16
4.

Psal. 105.
37.Dan. I.
12.Serv. in
virg:Val. M. l.
4. c. 3.
dist: 3.Svetoni-
us*Joh. 6
uc. 24
Joh. 12.

uer han icke spissat them medh Kräselighe rätter / hem-
 tadhe tilhopa aff åtskillelighe Landzorter: Vthan
 medh Manna aff himmelen / och watn aff helleberget /
 thet doch them war så hälfsampt / at ingen iblandh
 them war siukt. Altså lått och Daniel och hans skal-
 bröder sig nösja medh Moos och watn / thet aff the
 bätter bleffue til pass / ån the som aff Konungens Bord
 spissades medh the aldrakosteligaste rätter / ja / the
 funnes i alla sakter tijo sinnom klotare ån alla the an-
 dra / etc. Såsom och i thenna dagh / mång fattighe
 folcks barn / som ringa Spis vpfödhas medh / finnas
 deyelighare och stickelighare / ån the som i allhanda
 Kräselighet vpfödhas.

Servius skrifuer om the gamle Romare / hvilte för
 thetas dygder / och manlige bedriffte skol / i historis-
 erne högdö äro berömde / at the haffua medh två rät-
 ter på sitt bordh låtit sig benöja.

Thet och bliffuer witnat om Marco Curio Consule Ro-
 mano, at han meda ringa Spis leffde / thet öre han och
 intet achtadhe Silff eller Guld som samre honom vil-
 offerera, förebårandes / at han sådant intet behöffde.
 Om Kejsar Augusto wtnar Svetonius at han brukadhe
 daghelighen tre rätter på sitt Bordh: Men til thet
 aldrakosteste ser rätter / när förnembliche Gäster och
 fremmande Herrar Komne woro. Med thessa exem-
 pel bliffua wij Christine påminne / at vndfly all öffuers
 flödighet och Kräselighet. Såsom wij och haffue vthi
 Ewangelio idagh / och eliest i then Ewangeliske histo-
 rien / then höghste Herren til exempel / hvilken när
 han wille Spissa folket / haffuer han brukat icke några
 Kräseligha / förgylta rätter / eller Matspaner / som en
 part aff owäntenhet nu narras medh: Vthan Dingge

brödh /

Predikan.

brödh/ Siskar/ Zonningstakor: Inga Matspaner/
 Klenert eller annor läckerhet. Ja/ han förmanar oss/
 at wij skole wachta ossför Swalgh/ etc. Ty Paulus
 säger: The som sådana göra / skole icke erffua Gudz
 Rike. Hoos the gamla Götter/ haffuer och en be-
 rönlig nychterhet och mätighet sunnerz/ såsom wår
 Swenske Crönika wittnar. Om then loflighe och be-
 römmelighe Churfursten i Saren/ Ioh: Friderico, skriff-
 ues at han haffuer på sitt Bordh/ brukat vthi the an-
 dre Romerske Rätzens Churfurstars/ Grefsuars och
 Fryherrars besittande/ och många Krigzöffuerstars/
 och förnämliche Herras närwaro/ allenast tree rätter:
 Men nu skal nepligh een ringa och nedrigh menniskia/
 lata sigh ther medh bendya: Vthan man finner/ at
 then ene wil gå öffuer then andra/ icke i dygderna och
 skickeligheterna/ vthan i odygd och synd/ såsom Owins
 norna hoos oss (hwilke i thetta stycket gärna wilia re-
 gementet behålla) när itt Collatz skal hållas/ tå bekym-
 bra the sigh swåra myckit om många rätter/ och the
 som sköne och kostelighe äressast werlden skulle ån blif-
 wa vthfattigh ther igenom: Ja/ the vptänckia then
 ena öffuer then andra/ nyia sätt til öffuerflödighet.

Historiescriberne förmåla/ at vthi Rom haffuer
 varit en som heet Antius, hwilken haffuer aff Trycket las-
 tit vthgå en Boock/ om åtskillelige rätter/ och ny maneer
 til läckerhet i Gåstebodh: Men när thet Romerska Råd-
 dheth/ haffua Booken fått hender emillan/ tå haffua the
 lat it vptända en Eld vppå Torghet/ och kastade samma
 Boock ther vppå vthi hela Stadzens närwaro: Och
 om icke sielssue Autor til Booken/ hadhe i tydh slyt vns-
 dan/ hadhe han sampt medh Booken bliffuit vppå Eld-
 den kastat. Så see wij nu/ at bådhe hoos Hedningar/

Luc. 21.
34.

Gal. 5. 21
Ioh. M.
pag: 207
Basilea
A, 1558.

och

Een Christeligh

Esa. 57.
Ier. 6.

1. Ioh. 5.
Gen. 6.

och Christne/ år fordom måtighet och nycterhet hål-
len i stoor åhro. Thetta wette wij nu wål: Men Her-
re/ hoo troor wår Predikan: Om thenne Ancius nu vp-
komme / så skulle han snarare Penningar förwårffua/
än the som then s. Bibell haffua til köps. Så år werl-
den stadd i thet onda. Och Menniskior wilia icke lata
Gud; Anda regera sig. Sama tlaghan må man och
fälla öffuer thet stora drinckerij och /löfande / thet om
på en annan tidh bliffuer talat / vthan ailen a böör off/
then ene medh then andre/ affhiertat säja/ och i wåres
ket ställa: Emendemus in melius: Vätrom ossi **H&R**
rans Jesu Namn.

Pfal. 136.
1. 25.

5. Skole wij icke förgåta bedia Gudh/ när wij gå
til Bords/ och tacka honom/ när wij gåffuor a vnd-
fätt haffua / vthropandes herrans godhet och Barm-
hertighet/ såsom Konung Dawidh i Psalmen offlärer:
Tacka **H&R** Anom ty han år godh / ty hans gods-
het warar ewinnerligha. Then allo kőte Maat giff-
uer / etc.

Om en Eerligh Man eller Qwinna giffuer enom
tiggare/ som för dōren kommer/ Maat och Drucka/ gise
honom alt gode/ och jinner innet a m re än de ick igen/
så wänder han igen at giffua een sådan menniskia: Alt
så **H&R**ren wår Gudh, när han finner ingen Tacksägels-
se hoos folcket/ taghet han wålsignellen bort / och til-
stader at folcket lycher nödh/ såsom skedde medh Bor-
garenar vthi Jerusalem/ Samaria och annorstädhes/
och åni dagh mångestädhes. Thetta folcket år vp-
wäckt aff thenna wålgärning til at elska Jesum / fölia
honom effter/ och bekänna honom wara then Prophe-
ten som komma skulle i werldena. Tånckiom til huru
thetta folcket skal vpstå på Domedagh/ och dömma the

otack

